

Utbildningsutskottets betänkande

1977/78: 3

med anledning av motion om undervisningen i maskinskrivning i gymnasieskolan

Motionen

1976/77: 1150 av Bertil Fiskesjö (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om en översyn av gällande regler för ämnet maskinskrivning i enlighet med vad som anförts i motionen.

Syftet med den begärda översynen är att undervisningsgrupperna i maskinskrivning skall kunna göras mindre, t. ex. genom delning av klass. Motionären framhåller att behoven av individuell handledning, materialkännedom och materialvård är lika stor i maskinskrivning som i vissa andra laborativa och yrkestekniska ämnen i vilka delning av klass är medgiven. Vidare anför motionären arbetsmiljöskäl för minskade undervisningsgrupper i maskinskrivning.

Gällande regler

I gymnasieskolan förekommer maskinskrivning som självständigt ämne på den tvååriga distributions- och kontorslinjen (Dk) och på den treåriga ekonomiska linjen (E). På de tvååriga ekonomiska (Ek) och sociala (So) linjerna ingår maskinskrivning i ämnet maskinskrivning och kontorskunskap. Enligt läroplanen för gymnasieskolan sker undervisningen i hel klass. Delning av klass medges således varken i ämnet maskinskrivning eller i ämnet maskinskrivning och kontorskunskap.

Remissyttrande

I ärendet har utskottet inhämtat yttrande från skolöverstyrelsen (SÖ) som bl. a. anför följande.

SÖ ser det som en väsentlig uppgift att stimulera lärare och elever till sådana elevaktiverande arbetsformer i ekonomiska ämnen som praktikfallsuppgifter, övningsföretag m. m. Världämnena för dessa aktiviteter är kontorskunskap, kontorsteknik, praktiskt sekreterarbete och ämnet maskinskrivning och kontorskunskap. Dessa ämnen har större behov av utrymmeskrävande utrustning, individualisering och arbetsytor än maskinskrivningsämnet.

Vid gymnasieskolans införande medgavs — — — delad klass på Dk-linjen i bl. a. kontorskunskap under del av undervisningstiden. På linjerna E, Ek och So gavs inte denna möjlighet till delning i motsvarande ämnen (kontorsteknik, praktiskt sekreterarbete samt i ämnet maskinskrivning och kontorskunskap).

Ser man med andra ord på frågan om delning av klass från pedagogisk synpunkt så torde det som konsekvens av vad som ovan sagts

främst vara dessa ämnen som är i behov av delning. Därutöver är givetvis delning av klass i maskinskrivning önskvärd men då inte lika mycket av pedagogiska skäl som av arbetsmiljöskäl.

SÖ har beräknat att en ändring av delningstalet för ämnet maskinskrivning samt för ämnet maskinskrivning och kontorskunskap från 30 till 16 elever skulle innebära ett behov av omkring 127 nya hela lärartjänster. Detta medför behov av en ökad lärarutbildning. SÖ räknar vidare med att "inmot en fördubbling" av antalet maskinskrivningssalar i skolorna skulle bli nödvändig.

Vad arbetsmiljön beträffar är bullerproblem i maskinskrivningssalar ett faktum påpekar SÖ. Såväl lärare som elever drabbas av denna psykiska påfrestning. SÖ framhåller att läraren, som måste vistas i den bullrande miljön många fler timmar i veckan än eleverna, har den mest krävande arbetssituationen.

Utskottet

I gymnasieskolan får klassen i vissa fall delas vid undervisningen i laborativa och yrkestekniska ämnen, dock inte i ämnet maskinskrivning på den tvååriga distributions- och kontorslinjen (Dk) eller på den treåriga ekonomiska linjen (E) och inte heller i ämnet maskinskrivning och kontorskunskap på de tvååriga ekonomiska (Ek) och sociala (So) linjerna.

I motionen 1976/77: 1150 föreslås en översyn av gällande regler för ämnet maskinskrivning i syfte att tillåta mindre undervisningsgrupper, t. ex. genom delning av klass. Motionären anser att de pedagogiska skäl som motiverar delning av klass i andra laborativa och yrkestekniska ämnen måste gälla även för ämnet maskinskrivning. Motionären påtalar vidare att både lärare och elever anser bullerstörningarna mycket besvärande.

Avgörande för om ett ämne kräver delad klass är enligt skolöverstyrelsens (SÖ) remissyttrande över motionen ämnesstoffets beskaffenhet, den maskinella utrustningens omfattning och behovet av individuell handledning. SÖ erinrar om att vid gymnasieskolans införande medgavs delad klass på Dk-linjen i bl. a. kontorskunskap under del av undervisningstiden. På linjerna E, Ek och So gavs inte denna möjlighet till delning i motsvarande ämnen (kontorsteknik, praktiskt sekreterarbete samt ämnet maskinskrivning och kontorskunskap). Från pedagogisk synpunkt torde det enligt SÖ:s mening i första hand vara i dessa ämnen delning bör medges. Därutöver anser SÖ att delning av klass givetvis är önskvärd i ämnet maskinskrivning men mera av arbetsmiljöskäl än av pedagogiska skäl. SÖ anser att de undersökningar som hittills gjorts om buller i maskinskrivningssalar är otillräckliga, varför ett forskningsprojekt — benämnt "Arbetsmiljön i maskinskrivningssalar" — nyligen startats.

Utskottet är medvetet om att arbetsmiljön i maskinskrivningssalar upplevs som besvärande av lärare och elever. Frågan om en översyn av bestämmelserna för maskinskrivning bör hållas öppen till dess resultat föreligger från SÖ:s nya projekt om arbetsmiljön i maskinskrivningssalar.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1150.

Utskottet hemställer

att riksdagen avslår motionen 1976/77: 1150.

Stockholm den 8 november 1977

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Claes Elmstedt (c), Hans Jönsson (s), Sven Johansson (c), Lars Gustafsson (s), Gösta Karlsson (c), Lena Hjelm-Wallén (s), Per-Olof Strindberg (m), Roland Sundgren (s), Christina Rogestam (c), Helge Hagberg (s), Jörgen Ullenhag (fp), Hans Nyhage (m), Margit Sandéhn (s) och Esse Petersson (fp).

